

14.12.2023

Vero-osasto
Neuvotteleva virkamies Pertti Nieminen

Valtiovarainministeriön asetus positiivisesta luottotietorekisteristä annettavien suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2024

1. Taustaa asetusehdotukselle

Positiivinen luottotietorekisteri on uusi keskitetty viranomaisrekisteri, johon kootaan tiedot luonnollisten henkilöiden luotoista ja tuloista. Rekisterinpitäjänä on Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Rekisterin tavoitteena on torjua ylivelkaantumista varmistamalla luotettavien luottotietojen saatavuus erityisesti luotonantotilanteessa luottokelpoisuutta arvioitaessa ja parantamalla luonnollisten henkilöiden mahdollisuuksia hallita omaa talouttaan. Lisäksi rekisterin tarkoituksena on edistää luotettavien luottomarkkinoita kuvaavien tietojen saatavuutta rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa.

Luotonantajat ja muut positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa (739/2022) tarkoitetut ilmoitusvelvolliset elinkeinonharjoittajat ilmoittavat luottotietorekisteriin tiedot luotoista sekä luoton tapahtumista ja muutoksista. Kun luonnollinen henkilö hakee luottoa tai luoton ehtojen muutosta, luotonantajalla on velvollisuus tarkistaa hakijan luottokelpoisuus. Luotonantaja pyytää tätä varten positiivisesta luottotietorekisteristä luottotietorekisteriotteen. Otteella on ajantasaiset tiedot rekisteriin ilmoitetuista hakijan luotoista ja hänen tuloistaan.

Luonnollinen henkilö voi tarkastella omien luottojensa tietoja positiivisen luottotietorekisterin sähköisessä asiointipalvelussa ja ilmoittaa rekisteriin vapaaehtoisen luottokiellon. Luotonantajien lisäksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa mainituilla viranomaisilla on oikeus saada tietoja rekisteristä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Positiivisen luottotietorekisterin tietoja voidaan lain perusteella luovuttaa Suomen Pankille, Rahoitusvakausvirastolle, Finanssivalvonnalle, kuluttaja-asiamiehelle, Kilpailu- ja kuluttajavirastolle, Etelä-Suomen aluehallintovirastolle ja Tilastokeskukselle.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annettu laki tuli voimaan 1.8.2022.

Positiivisen luottotietorekisterin tietojen hyödyntäminen edellyttää Tulorekisteriyksikön tietojen luovuttamista koskevaa päätöstä. Positiivisen luottotietorekisterin tietojen luovuttaminen alkaa kuluttajaluottojen ja näihin rinnastuvien luottojen osalta 1.4.2024. Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun

lain 31 §:n mukaisesti tietojen luovutuksesta positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 21 §:ssä tarkoitettulle toimijalle peritään maksu. Lain 21 §:ssä tarkoitettuja toimijoita ovat lain 16 §:n 1 ja 2 momentissa määritellyt ilmoitusvelvolliset elinkeinonharjoittajat sekä muut elinkeinonharjoittajat, joilla on velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus tai tarkistaa kuluttajaa koskevien tietojen ajantasaisuus. Positiivisen luottotietorekisterin tietoja voidaan luovuttaa näille toimijoille tietojen luovuttamista koskevassa päätöksessä yksilöityihin, positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 21 §:n mukaisiin käyttötarkoituksiin.

Positiivisen luottotietorekisterin tietojen luovutukset tapahtuvat luottotietoraportin muodossa. Luottotietoraportti sisältää positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:ssä säädetyt ajantasaiset tiedot.

2. Ehdotus asetukseksi

Valtion maksuperustelain (150/1992) 8 §:n nojalla ehdotetaan, että valtionvarainministeriö antaa positiivisesta luottotietorekisteristä annettavista suoritteista perittävistä maksuista asetuksen, joka koskee positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain nojalla luovutettavia tietoja. Asetuksen voimassaoloajaksi ehdotetaan 1.4.2024–31.12.2024. Lyhyttä voimassaoloaikaa ehdotetaan, jotta rekisterin käyttöönoton jälkeen voidaan reagoida päivittyvään tietoon toiminnan kustannuksista ja maksullisten suoritteiden määrästä.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain mukainen maksullinen toiminta budjetoidaan bruttomenettelyllä siten, että menot kirjataan toimintamenomomentille 28.10.03 ja toiminnan tulot tuloutetaan täysimääräisesti momentille 12.28.14.

3. Maksulliset suoritteet

Asetuksen 1 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi positiivisesta luottotietorekisteristä annettavista maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista sekä niiden hinnoista. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan Verohallinnon tulorekisteriyksikön positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 21 §:n nojalla tekemä tietojen luovutus olisi valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:ssä tarkoitettu julkisoikeudellinen suorite, josta maksu määrätään omakustannusarvon perusteella.

Julkisoikeudellinen suorite on valtion maksuperustelain 3 §:ssä määritelty valtion viranomaisen suoritteeksi, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus. Kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 14 §:n mukaan kuluttajan luottokelpoisuuden arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien

luottotietorekisteri- ja muiden tietojen perusteella. Positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa on annettu Verohallinnon Tulorekisteriyksikölle yksinoikeus tuottaa sellaisia luottotietoraportteja, jotka sisältävät kuluttajien tuloja ja velkavelvoitteita koskevat laajat tiedot.

Tiedot luovutetaan vastauksena luotonantajan tai muun positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 21 §:ssä tarkoitetun tiedonsaantiin oikeutetun tekemään kyselyyn. Kysely tehdään henkilötunnuksella. Asetusehdotuksen 1 §:n 2 momentin mukaan kustakin yhtä henkilöä koskevasta tietojen luovutuksesta perittäisiin 1,04 euron suuruinen maksu. Maksu perittäisiin tiedonluovutustavasta riippumatta. Maksu perittäisiin, vaikka henkilöä, jonka tietoja kysellään, ei löytyisi rekisteristä. Tällöin vastauksena kyselyyn luovutettaisiin tieto, että asiakasta ei löydy. Myös virheellisellä henkilötunnuksella tehdystä kyselystä perittäisiin maksu, jos henkilötunnus täyttää henkilötunnuksen muotovaatimukset.

4. Maksuttomat suoritteet

Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 24 ja 28 §:ssä mainituilla viranomaisilla eli Suomen Pankilla, Rahoitusvakuusvirastolla, Finanssivalvonnalla, kuluttaja-asiamiehellä, Kilpailu- ja kuluttajavirastolla, Etelä-Suomen aluehallintovirastolla ja Tilastokeskuksella on oikeus saada positiivisen luottotietorekisterin tietoja maksutta laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 15 §:n mukaan luottokieltomerkinnän tekemisestä, poistamisesta tai muusta käsittelystä ei peritä maksua. Tämä tarkoittaa muun ohella sitä, että rekisteröidyn tekemän vapaaehtoista luottokieltoa koskevan tiedon välittäminen positiivisesta luottotietorekisteristä luottotietolaissa (527/2007) tarkoitettuun luottotietotoiminnan harjoittajan ylläpitämään luottotietorekisteriin on maksutonta.

5. Laskutus

Maksut tietojen luovutuksista määrättäisiin laskulla, joka muodostetaan kuukausittain. Valtion maksuperustelain 11 b §:n mukaan maksun määräämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä.

6. Hinnoittelu

6.1. Taustaa

Maksullisen suoritteen hinta lasketaan omakustannusarvon mukaisesti. Suoritteen omakustannusarvoon eli suoritteen tuottamisesta aiheutuneisiin kokonaiskustannuksiin lasketaan suoritteen tuottamisesta aiheutuvien

erilliskustannusten lisäksi suoritteen tuottamisen aiheuttama osuus valtion viranomaisen yhteiskustannuksista.

Tietojen luovutuksesta perittävä maksu kattaa positiivisen luottotietorekisterin toiminnan järjestämisestä sekä järjestelmän ylläpidosta syntyvät vuosittaiset kustannukset, jotka aiheutuvat luotonantajille tuotettavista palveluista. Maksulla katetaan myös vastaava osuus rekisterin perustamiskustannuksista vuosittaisina poistoina laskettuna.

Verohallinnon Hallintoyksikkö vastaa suoritteen hinnoittelusta. Hallintoyksikön laskelma on tehty siten, että investoinnit huomioidaan kymmenen vuoden poistomenettelyllä ja ylläpitokustannukset vuosittaisena vuosikustannuksena. Tuotannon aikana hinnoittelu perustuu juoksevaan kustannuslaskentaan sekä sitä tukevaan seurantakohdemalliin.

Tietojen luovutuksesta perittävän suoritteen hinta muodostuu seuraavasti:

Luotonantajien osuus positiivisen luottotietorekisterin perustamiskustannuksista 10 vuoden poistomenettelyllä	+	Luotonantajien osuus positiivisen luottotietorekisterin ylläpidon vuosikustannuksista
---	---	---

Maksullisten tietojen luovutusten määrä

6.2. Investointikustannukset

Positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa rekisteriin tulevat kuluttajaluottojen ja näihin rinnastuvien luottojen tiedot. Rekisterin tietojen jakelu alkaa ensimmäisen vaiheen osalta 1.4.2024. Toisessa vaiheessa vuoden 2025 lopussa luotonantajat ja muut ilmoitusvelvolliset elinkeinonharjoittajat alkavat ilmoittaa rekisteriin muille luonnollisille henkilöille kuin kuluttajille myönnettyjä luottoja.

Vuotta 2024 koskevassa maksuasetuksessa ja suoritteen hinnoittelussa on huomioitu Positiivisen luottotietorekisterin perustaminen -hankkeen ensimmäisen vaiheen perustamiskustannukset kymmenen vuoden poistomenettelyllä. Toisen vaiheen perustamiskustannukset tulevat mukaan maksullisen suoritteen hinnoittelulaskelmaan vuodesta 2026 alkaen kymmenen vuoden poistomenettelyllä.

Tulorekisteriyksikön tuotanto-organisaation positiivista luottotietorekisteriä koskevat kustannukset on huomioitu hinnoittelussa perustamiskustannusten tapaan kymmenen vuoden poistomenettelyllä siltä osin, kun ne ovat toteutuneet ennen investoinnin valmistumista ja vastuunsiirtoa hankeorganisaatiolta ylläpitoon.

Investointikustannukset perustuvat toteutuneisiin kustannuksiin sekä juoksevasti toteutettavaan ennustamiseen hankkeen päättymisen asti. Syyskuun 2023 loppuun mennessä hankkeen ensimmäisen vaiheen investointikustannusten toteuma on 23 407 000 euroa ja ennustettu kokonaiskustannus 33 598 000 euroa. Kymmenen vuoden poistomenettelyn kautta rekisterin ensimmäisen vaiheen poistot ovat vuositasolla 3 359 800 euroa.

Investointikustannusten jako luotonantajien ja viranomaisten välillä perustuu menettelyyn, jolla hankkeen ensimmäisen vaiheen koko toiminnallisuus jaettiin noin 20 toiminnalliseen osa-alueeseen. Jokaisesta toiminnallisesta osa-alueesta tehtiin yhdessä valtiovarainministeriön kanssa prosentuaalinen arvio siitä, mikä osuus kunkin osa-alueen toiminnallisuudesta koskee luotonantajia ja mikä osuus viranomaisia. Esimerkiksi rajapintapalvelu luottotietorekisteriotteen kyselyyn on 100 prosenttia / 0 prosenttia luotonantajien ja viranomaisten käytössä, mutta virkailijan käyttöliittymä on arvioitu 60 prosenttia / 40 prosenttia luotonantajien ja viranomaisten suhteen.

Toiminnallisille osa-alueille laskettiin kustannusarvio perustuen joko osa-alueille ennustettuihin euromääräisiin kustannuksiin tai osa-alueen toteutuksen arvioituun työmäärään, joka muutettiin euromääräiseksi kustannusarvioksi. Osa-aluekohtaisten kustannusarvioiden perusteella laskettiin jokaisen toiminnallisen osa-alueen prosentuaalinen osuus koko toiminnallisuudesta. Kertomalla jokaisen osa-alueen prosentuaalinen osuus koko toiminnallisuudesta luotonantajien ja viranomaisten osa-aluekohtaisella suhdeluvulla saatiin osa-aluekohtaisesti käytön mukaan painotettu käyttöprosentti. Laskemalla painotetut käyttöprosentit yhteen päädyttiin lopputulokseen, jossa luotonantajien osuus koko toiminnallisuudesta on noin 49,9 prosenttia ja viranomaisten 50,1 prosenttia.

6.3. Tuotannon aikaiset kustannukset

Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö on Positiivisen luottotietorekisterin toteuttaja ja ylläpitäjä. Tulorekisteriyksikkö jakautuu organisatorisesti Tulorekisteri-tuotteeseen ja Positiivinen luottotietorekisteri-tuotteeseen sekä rekisterien yhteisiin yksiköihin (henkilöstösidonnaiset kulut, kehittäminen ja toimitilakulut).

Vuotta 2024 koskevassa maksuasetuksessa maksullisen toiminnan tuotoilla katettavat kustannukset pohjautuvat Tulorekisteriyksikössä laadittuun ennusteeseen. Lokakuun 2023 ennusteen mukaisesti positiivinen luottotietorekisteri aiheuttaa Tulorekisteriyksikölle kustannuksia vuonna 2024

ennen toiminnan käynnistymistä 725 000 euroa ja toiminnan käynnistymisen jälkeen 9 850 000 euroa.

Maksullisesta suoritteesta perittävän hinnan tulee kattaa ne yllä mainitut luottotietorekisterin toiminnan järjestämisestä sekä järjestelmän ylläpidosta syntyvät vuosittaiset kustannukset, jotka aiheutuvat luotonantajille tuotettavista palveluista.

Niiden kustannusten osalta, joita ei voida suoraan kohdistaa maksullisen toiminnan kustannuksiksi, perustuu kustannusten kohdistus työajankohdennuksiin sekä siitä johdettuun kustannuslaskentaan.

6.4. Maksullisten suoritteiden määrä

Yksittäisestä tietojen luovutuksesta perittävään maksuun vaikuttaa kustannusten lisäksi suurelta osin myös tietojen kyselyn volyymi, jonka on arvioitu olevan vuositasolla noin 10 miljoonaa kappaletta.

Hallituksen esityksessä mainittu arvio perustuu osittain Finanssiala ry:ltä saatuihin tietoihin sen jäseninä olevilta luottolaitoksilta vuosittain haettavien luottojen lukumääristä. Lisäksi arviossa on huomioitu se, että tietoja tulisivat käyttämään myös useat sellaiset luotonantajat, jotka eivät ole Finanssiala ry:n jäseniä. Niiden osalta alustava arvio perustui keväällä 2021 Tulorekisteriyksikön tekemään sidosryhmäselvitykseen.

Luotonantajille tehty kysely tietojen kyselyn vuotuisesta määrästä uusittiin huhtikuussa 2023. Luotonantajilta kysyttiin, kuinka monta luottotietoraporttia arvioitte kyselevänne rekisteristä keskimäärin kuukaudessa. Samassa kyselyssä luotonantajilta myös kysyttiin, onko kyselymäärissä vaihtelua kuukausien välillä.

Kyselyn vastaukset jaettiin viiteen eri luotonantajien segmenttiin ja koska kaikilta luotonantajilta ei saatu vastauksia, puuttuvat vastaukset arvioitiin segmenttikohtaisesti saatujen vastausten kuukausiarvioiden mediaanin perusteella.

Huhtikuun kyselyssä saatujen vastausten perusteella luottotietoraporttien kyselyiden volyymin arvioidaan olevan vuositasolla noin 10 miljoonaa kappaletta.

7. Valmistelu

Asetus on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä Verohallinnon kanssa. Asetusluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 10.11.2023–5.12.2023. Lausunnon antoivat Verohallinto, Suomen Asiakastieto Oy, Takuusäätiö sr ja Siltaraha Oy. Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, oikeusministeriö, Suomen Pankki ja Finanssiala ry totesivat, että niillä ei ole lausuttavaa asetuserinnoksesta. Verohallinnon esittämät täydennykset

asetusmuistioon on otettu huomioon lopullisessa muistossa. Siltaraha Oy on todennut lausunnossaan, että vuoden 2024 asetukset ei koske sitä, koska yhtiö ei myönnä kuluttajaluottoja. Yhtiö toteaa kuitenkin yleisellä tasolla, että suoritteiden hinnoittelun tulisi olla selkeää ja pitkälle ennakoitavaa. Yhtiö myös ehdottaa vaihtoehtoisia hinnoittelumalleja, joissa hinta ei nousisi tietyn rajan yli tai malleja, joissa suoritteen hinta perustuisi kyselyjen määrään. Muilta osin lausunnoissa ei ollut huomautettavaa asetuksen sisällöstä.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annettujen suoritteiden hinnoittelu perustuu valtion maksuperustelain julkisoikeudellisia suoritteita koskeviin säännöksiin, joiden mukaan suoritteen hinta muodostuu omakustannusarvon perusteella. Vuoden 2024 maksuasetus on valmisteltu tätä perustetta noudattaen. Lausuntopalautteen johdosta ei siten ole tarvetta muuttaa asetustekstiä.

Asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa annetun valtioneuvoston määräyksen (N:o TM0201) kohdan 2.2.8. nojalla valtion maksujen vahvistaminen on käsiteltävä raha-asiainvaliokunnassa silloin, kun esityksessä on kysymys vuositasolla vähintään viiden miljoonan euron määräisestä maksutulosta tai valtiovarainministeriö ei ole lausunnossaan puoltanut maksujen vahvistamista ehdotetulla tavalla. Tähän viitaten vero-osasto pyysi valtiovarainministeriön budjettiosastolta lausuntoa asetusluonnoksesta.

Budjettiosasto puolsi lausunnossaan asetusluonnosta.

LIITTEET

LIITE 1

Hinnoittelulaskelma 2024

Investointikustannukset, poistot	1 257 000
Toiminnan käynnistymistä edeltävät ylläpidon kustannukset, poistot	57 000
Tuotannon ylläpitokustannukset	4 916 000
Maksullisen toiminnan tuotoilla katettavat kustannukset	6 230 000
Suorite-ennuste	6 000 000
Hinta, euroa / maksullisen toiminnan suorite	1,04

LIITE 2

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma

	2024 ennuste
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	6 230 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 230 000
erilliskustannukset	4 742 000
osuus yhteiskustannuksista	1 488 000
Kustannukset yhteensä	6 230 000
Kustannusvastaavuus (tuotot – kustannukset)	0
Kustannusvastaavuus, %	100 %